משנה כפשוטה

מסכת:

חלה

ראש השנה

ערב ראש השנה תשע״ז

ברחמי ובחסדי ד׳ המרובים

יהושע גליק

אפשר להוריד הספר ע״י
archive.org
shia gluck ולחפש

הקדמה לספר

וטוב לנ משתה תמיד

זה נעל משנה [נגמ נתרח קמה]

אזמרה לאלוקי בעודי שזיכני להיות מחובשי ביהמ"ד מעודי עד היום הזה. והנני צועק על העתיד: אתהלך לפני ד' בארצות החיים. וגל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. ויה"ר שיתקדש ש"ש מחיבור זה.

ידוע שפרקי משניות עתיקים מאד. ויש מהם שנאמרו בלשון זה או קרוב מאד לבני ישראל במדבר. וכן נשנו מפה לפה קרוב לאלף שנה. עד תקופת תנאים הראשונים. ואז נוסף קצת מסכתות [כגון דמאי מגילה עדיות] אבל ה"שדרה" של המשנה, נעתק על פה מדור דור. ועל כן תמצא במשנה הרבה דברים אודות המקדש [כגון המוציא מאבני מזבח, כמה שיעורה?]

בזמנינו, נתעוררו הרבה ללימוד משניות. אבל יש לדעת איך לומדים אותה?

ורבים יתמהו מה זה "איך לומדים" הלא מי שרוצה לומד עים ברטנורה, רמב"ם, תויו"ט, תפארת ישראל---ובמיוחד בזמננו:

קהתי, ארטסקרול, רב גרינבוים, וכו׳ וכל אחד בוחר לו מה שמתאים לסדר לימודו, או לדרגת ה״עיון״ שרוצה ללמוד!

אך יש להבין כי לפני שמסתכלים אנה ואנה, צריך תחילה ללמוד ולשנן משניות. משל למה״ד למי שרוצה להתקבל בתור אופה במאפייה bakery ושואלים אותו מה הוא יודע לאפות ושיגיד דוגמאות מעקספיריענס שלו. מיד משיב הלה: בטח אני יודע! אני יודע לאפות פת עים טונה, פת עים ביצים, פת עים פינאט בוטטר. הלא מיד יתפטר מיד הבעלים. כי ניכר מתוך דבריו שאינו יודע לאפות כלום!! ואף אינו יודע מה זה אפייה!!

לימוד משניות. הוא שינון הלכות בלי הבנת הטעם כלל וע״כ אמרו חז״ל שהם מבלי עולם. כי א״א לפסוק מתוך המשנה שהרי הרבה מהם סותרות זו את זו. וצריך לעשות אוקימתות וכו׳. ואמרו סוף המפקיד: שונאיכם–אלו בעלי משנה! כי בעלי המשנה ותלמידי חכמים לא היו נוחים זל״ז. נמצא מי שלומד משנה עים.... אינו לומד משנה רק גמרא! וגם גמרא אינו לומד רק קטע מכאן וקטע מכאן.

מי שרוצה לעשות לו שיעור במשנה כל יום. חייב לדעת מה לא לשאול בעת לימודו. וכמובן, שחייב להבין מה שהוא מדבר [כי אינו מקבל שכר על אמירת המילים לחוד כמו במקרא] אך מכיון שמבין את המשנה הנוכחי בלי להתחשב

עים הבא לפניו ולאחריו ובמסכתא אחרת, הרי כבר למד המשנה.

1) ואים תאמר מה המינומום שכן צריך להבין בעת הלימוד? כשיש nouns או verbs ישתדל שיהיה לו איזה ציור כל שהוא [אף שהיא רחוק ומעורפל] מה הדבר הזה. [כגון מה זה אילן, תפוח, זית, אורג, תרווד, אפסר וכיוצא למאות ורבבות]

2) מונחים. כגון [דוגמאות ממס׳ ברכות] הקטר חלבים ואימורים. נאכלין ליום ולילה. אבל. מקבלין תנחומין. שורה. בעל קרי. זב. פלטה ש״ז. חבר עיר. גבורות גשמים. כמובן שאין ההגדרה שחור–ע״ג–לבן, אבל בדרך כלל יש איזה מונח תלמודי, שהתנא כבר ״קרא לו שם״ וכשאתה לומד המשנה, יש להניח שאתה כבר familiar במונח הזה. או במילים אחרות: המשנה לא נכתבה לגרים!

3) מלות המחברות ושבאות לסייע משפט: כגון מפני ש ו עד כל בין אימתי אים וכו׳ כל אלו צריך לדעת איך לפרשם, כי לפעמים מתהפך פירושם לגמרי, ויש שחסר מלות החיבור, וצריך להוסיף מדיליה, ושמתי דגש מיוחד להעיר על זה. [דוגמה ממס׳ ברכות עד כמה מזמנין צריך לפרש מה המינימום שצריך לאכול כדיי לזמן. לפעמים מתפרש מה המקסימום ותלוי לפי העניין]

4) יש שואלים הלא מוטב שנלמוד עים מפרשים ואין צורך לכל אלו ההקדמות! אך התשובה פשוטה: א"כ היית נוהג, לא טעמת טעם משנה מימיך! יש קצב מיוחד וגישמאק מיוחד בשינון משנה, וזה בא דווקא מלימוד בקצב מהיר ורצף, ולא לבקש חשבונות רבים. רק להבין המשנה בצורתו הכי–פשוטה, אף שאינו כפי שקראוהו חכמינו "אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" כי אין רצוננו רק לנסוע דרך המשנה, ולדבק בד' יתברך בשעת קריאת המלים. וא"א להפסיק הדיבור ע"י מחשבה כי פוסקין בזה את ה"נגון". את ה זמירות היו לי חוקיך

עצה למתחילים. אחר שלמדו המסכתא עים איזה מפורש שיהיה. לקחת משניות בלי שום פירוש כלל [ברוך ד' יש כאלו] ולהגות המלים מהר [כל משנה כ10 שניות לכל היותר] ולחזור על מסכתא ההיא כמה פעמים [כגון בבוקר ובערב חמש דקות, כל שבעה ימים] בדרך זו עד שנמתקו הפרקים בפיו. ושוב למסכתא אחרת וכו' עד שנתרגל ללמוד משניות בהבנה פשוטה בלתי מורכבת. בלי חיטוט וחפירה.

כדיי לתת דוגמה איך זה נעשה, הוצאתי מסכת מעשר שני וראש השנה. אך אסור לשכוח כי זה אלא דוגמה כלומר הרואה יראה לעצמו איך יכול ללמוד משנה באופן פשוט, ולראות את המועט שיש במשנה שיש בו קושי או סתום [שיש כמה משניות שיש בהם כעין חידה ולשון פלאי, וגם זה בכוונה נאמרה, לחדד בו את התלמידים. אך אין זה אלא

מעט מן המעט. ויש להתרגל לאתר אותם בטביעת עין ואכמ"ל]
במשך הזמן אפשר לעבור על כל ששה סדרי משנה כל חצי שנה, וזה ע"י 3 פרקים ליום. עשר דקות ליום.

הצעתי, ללמוד את הדברים במשניות רגיל תחילה. כי בלי זה לא יהיה מנוח לשכלנו. אך אחר כך, לחזור דווקא במשניות בלי פירוש. ולהגות המלים מהר. ולא לתת מקום לכח העיון והניתוח, להפסיק בין הדבקים, עד שנזכה לקנות מתיקות מיוחדת בשינון וזמרת משנה!

טקסט המשנה לקוח ממכון ממרא. וישלם ד׳ שכרם.

אני מודה על העבר וצועק על העתיד שיתן ד׳ לי ולביתי עוז ושלום לעבוד את ד׳

אחרון אחרון חביב לזוגתי היקרה שמאפשרת אותי ומחזקת ומעודדת אותי לעסוק בדברי תורה תמיד יתן ד׳ אותה ואותי ובנינו היקרים ובתי וחתני לברכה והצלחה בכל אשר נפנה בתוך שאר בני ישראל!

מסכת חלה פרק א

א,א חמישה דברים חייבין בחלה־־החיטים, והשעורים, והכוסמין, ושיבולת שועל, והשיפון. הרי אלו חייבין בחלה, ומצטרפין זה עם זה, ואסורין בחדש מלפני הפסח, ומלקצור מלפני העומר. ואם השרישו קודם לעומר, העומר מתירן; ואם לאו, אסורין עד שיבוא העומר הבא.

א,ב האוכל מהן כזית מצה בפסח, יצא ידי חובתו; כזית חמץ, חייב בהיכרת. נורה מעניינת של חייב כרת נתערב אחד מהן בכל המינין, הרי זה עובר בפסח. לשון מקוגרת: עובר עליו [עבירה] כשמשהן בזמנו בפסח

הנודר מן הפת, ומן התבואה־־אסור בהן, =היינו משום שלא בהן דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים, מסר כאן "לחם" הנודר מן הדגן, אינו אסור אלא מהן. וחייבין בחלה ובמעשרות.

א,ג אלו חייבין בחלה, ופטורין מן המעשרות־־הלקט, והשכחה, והפיאה, וההפקר, ומעשר ראשון שניטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שנפדו, ומותר העומר, והתבואה שלא הביאה שליש. רבי אלעזר אומר, אף התבואה שלא הביאה שליש, פטורה מן החלה.

א,ד אלו חייבין במעשרות, ופטורין מן החלה: האורז, והדוחן, והפרגין, והשומשמין, והקטנייות, ופחות מחמשת רבעים בתבואה, והסופגנין, והדובשנין, והאסקריטין, וחלת המשרת, כל מיני sponge cakes והמדומע משום מה, היה סבור מאי שיחזור התרומה ויפול לתוך מולין הממוקצין [וייאסר כולו לזרים]. וזה נקרא "מדומע" ־־פטורין מן החלה.

א,ה **עיסה שתחילתה סופגנין, וסופה סופגנין־־פטורה מן החלה. תחילתה עיסה וסופה סופגנין, תחילתה סופגנין וסופה עיסה־־חייבת בחלה. וכן הקנובקאות חייבות.** "תחילה" "סוף" מינו beginning and end רק "מלד אחד" היא סופגנין [כגון מלד חומרו]. "מלד שני" [מלד צורת אפייתו [מחבת / גלי מחבת]] היא עיסה

א,ו **המעיסה־־בית שמאי פוטרין, ובית הלל מחייבין; החליטה־־בית שמאי מחייבין, ובית הלל פוטרין.** כגרסה משנה קדומה המחייבת מיס רותחין ע"ג קמח [אף שלא נאפה כלל!] **חלות תודה ורקיקי נזיר־־עשאן לעצמו, פטור; למכור בשוק, חייב.**

א,ז **נחתום שעשה שאור לחלק, חייב בחלה.** עושה עיסה גדולה, ומשהגו זמן רב עד שייהפך לשאור. שוב ימכור חלקים קטנים לנשים בתור starter לעיסות שהם לשות. **וכן נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור** 50 נשים כל אחד נותנת בילה קמח, ומקבלת בחזרה בילה שאור־־**אם אין בשל אחת מהן כשיעור, פטורה מן החלה.**

א,ח **עיסת הכלבים** bread given for dogs־־**בזמן שהרועים אוכלין ממנה־־חייבת בחלה, ומערבין בה, ומשתתפין בה, ומברכין עליה,** 3 ברכות **ומזמנין עליה,** מוסיפין עוד ברכה כשאכלו שלשה ביחד **ונעשית ביום טוב, ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח; אם אין הרועים אוכלין ממנה־־אינה חייבת בחלה, ואין מערבין בה, ואין משתתפין בה, ואין מברכין עליה, ואין מזמנין עליה, ואינה נעשית ביום טוב, ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. בין כך ובין כך, מיטמא טומאת אוכלין.**

א,ט **החלה והתרומה־־חייבין עליהן מיתה וחומש, ואסורין לזרים;** שיש לכ מין שזה נחלק לג' משפטיס! והן נכסי כוהן, **ועולין באחד**

ומאה, וטעונין רחיצת ידיים והערב שמש, ואינן ניטלין מן הטהור על הטמא, אלא מן המוקף ומן הדבר הגמור. האומר כל גורני תרומה, וכל עיסתי חלה־־לא אמר כלום: עד שישייר מקצת.

מסכת חלה פרק ב

ב,א פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ, חייבין בחלה ובמעשרות. יצאו מכאן לשם־־רבי אליעזר מחייב, ורבי עקיבה פוטר.

ב,ב עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ, חייב במעשרות ובשביעית; אמר רבי יהודה, אימתיי, בזמן שהספינה גוששת.

לא נתנאר לי איס זה משנה מעשית או תיאורטית. קשה להתמין שאכן נטעו חטים בספינה בדרכן מחו״ל לארץ [כמדומה שנזכר שנטלו איתם חטים כשבאו בספינה]

עיסה שנילושה במי פירות־־חייבת בחלה, ונאכלת בידיים מסואבות.

ב,ג האישה יושבת וקוצה חלתה ערומה, מפני שהיא יכולה לכסות את עצמה; אבל לא האיש.

משנה זו אפשר שיהיה מעשית. כי לפעמים הלכו ערומים. כגון בלילה

מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה־־יעשנה קביים, כלומר יקח קב קמח [שהיא פחות משיעור חלה] ויערב מים וילוש עיסה. וכן יעשה עיס עוד קב קמח וכו׳. אבל הלש עיסה גדולה ואח״כ מחלקו לחתיכות קטנות כדרך שאנו עושים, פשיטא שחייב בחלה. כי כן דרך כל עושי פת! ואל יעשנה בטומאה. רבי עקיבה אומר, יעשנה בטומאה, ואל יעשנה קביים: שבשם שהוא קורא לטהורה, כך הוא קורא לטמאה־־לזו קורא חלה לשם, ולזו קורא חלה לשם; אבל קביים, אין בהן חלק לשם.

ב,ד העושה עיסתו קבים, ונגעו זה בזה־־פטורין מן החלה, עד שיישובו. רבי אליעזר אומר, אף הרודה ונותן לסל, הסל מצרפן לחלה. כשרודה פת מן התנור, נותנו בסל. כעין breadbasket

ב,ה המפריש חלתו קמח מחמת עס־המרנות או שרונה להיות יותר פרוס ולא לגיית דברי חז״ל־־אינה חלה, וגזל ביד כוהן. העיסה עצמה, חייבת בחלה; והקמח־־אם יש בו כשיעור־־חייב בחלה, ואסורה לזרים, דברי רבי יהושוע. אמרו לו, מעשה וקפשה זקן זר; זקן בלעון המשנה היינו מכס ״בן־תורה״. וכוונתו היתה להרמות שמין בו שום קדושה ״להוציא מליבו של...״

אמר להם, אף הוא קילקל לעצמו, ותיקן לאחרים. הועיל במעשיו [בקנאות שלו] שמחריס לא יחקו את מעשה החיס ההוא. אבל למעשה עבר על דברי חז״ל שאסרו את הזר לאכול מקמח הלז

ב,ו חמשת רבעים קמח, חייבין בחלה. הן ושאורן ומורסנן חמשת רבעים, חייבין. ניטל מורסנן מתוכן, וחזר לתוכן־־הרי אלו פטורין.

ב,ז שיעור חלה, אחד מעשרים וארבעה. העושה עיסה לעצמו, ועיסה למשתה בנו־־אחד מעשרים וארבעה; נחתום שהוא עושה למכור בשוק, וכן האישה שהיא עושה למכור בשוק־־אחד מארבעים ושמונה. לעורך פרנסה הקלו

נטמאה עיסתה שוגגת או אנוסה, אחד מארבעים ושמונה; נטמאת מזידה־־אחד מעשרים וארבעה, כדי שלא יהא חוטא נשכר.

ב,ח רבי אליעזר אומר, ניטלת מן הטהור על הטמא; ביצד: עיסה טהורה, ועיסה טמאה־־נוטל כדי חלה מעיסה יש להשליס כאן: מן עיסה הטהורה שלא הורמה חלתה, ונותן פחות

מכביצה מאיזה עיסה מן הטהורה או מן הטמיאה? **באמצע, כדי שייטול מן המוקף. וחכמים אוסרין.**

מסכת חלה פרק ג

ג,א **אובלין עראי מן העיסה,** מסתבר ע״י מפייה! שנוטל חלק קטן מן העיסה, ומופיעו **עד שתתגלגל בחיטים, ותיטמטם בשעורים;** כגרסה דלגות ב**smoothness** של העיסה שנהיה אחר ליסה זמן מה **גילגלה בחיטים וטימטמה בשעורים, האובל ממנה חייב מיתה.** כאוכל טבל לעלמא **כיון שהיא נותנת את המים״** כמו הרבה דבריס: יש ״התחלת זמן קר״ס וסוף זמן״ **מגבהת חלתה,**

ובלבד שלא יהא שם חמשת רבעים קמח. גרידא, שאין בו שום מיס
ג,ב **נדמעה עיסתה״עד שלא גילגלה״פטורה, שהמדומע פטור;** כילוע! 1:4 **ומשגילגלה, חייבת. נולד לה ספק טומאה״עד שלא גילגלה, תעשה בטומאה; ומשגילגלה, תעשה בטהרה.**
ג,ג **הקדישה עיסתה עד שלא גילגלה, ופדיתה״חייבת; ומשגילגלה, ופדיתה״חייבת. הקדישה עד שלא גילגלה, וגילגלה הגובר, ואחר כך פדיתה״פטורה, שבשעת חובתה הייתה פטורה.**

ג,ד **כיוצא בו, המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת המעשרות, ופדין״חייבין; ומשבאו לעונת המעשרות, ופדין״חייבין. הקדישן עד שלא נגמרו, וגמרן הגובר, ואחר כך פדין״פטורין, שבשעת חובתן היו פטורין.**
משנה מקוגרת ומסרה. יש ג זמנים: עונת מעשרות [בחטים כשהגיעה שליש], ומירוח בכרי זמן רב אחר כן. בשניהם, איס נעשתה שלב הניא ביד הקדש, הרי זו פטורה

ג,ה נוכרי שנתן לישראל לעשות לו עיסה, פטורה מן החלה. נתנה לו מתנה־־עד שלא גילגל, חייב; ומשגילגל, פטור. העושה עיסה עם הנוכרי־־אם אין בשל ישראל כשיעור, פטורה מן החלה.

ג,ו גר שנתגייר והייתה לו עיסה־־נעשת עד שלא נתגייר, פטור; ומשנתגייר, חייב. ואם ספק, חייב; ואין חייבין עליה על הספק מהופרש מן העיסה חומש. רבי עקיבה אומר, הכול הולך אחר הקרימה בתנור. המי "הכל" לשון הפלגה היא. כלומר אינו פטור עד שיהיה גוי כשעת קרימה בתנור!

ג,ז העושה עיסה מן החיטים ומן האורז־־אם יש בה טעם דגן־־חייבת בחלה, ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח. אין בה טעם דגן־־אינה חייבת בחלה, ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.

ג,ח הנוטל שאור מעיסה שלא הורמה חלתה, ונותן לתוך עיסה שהורמה חלתה־־אם יש לו פרנסה ממקום אחר, מוציא לפי חשבון; ואם לאו, מוציא חלה אחת על הכול.

ג,ט כיוצא בו, זיתי מסיק שנתערבו עם זיתי ניקוף, ענבי בציר שנתערבו עם ענבי עוללות־־אם יש לו פרנסה ממקום אחר, מוציא לפי חשבון; ואם לאו, מוציא תרומה ותרומת מעשר לכול, והשאר מעשר בלשון המנה מעשר בשון היא עשר חלקים ממאה. ומשם מחותן העשר הם "שמר מעשר". ואחד ממאה היא ה "תרומת מעשר" ולדוגמה: נתערב 60 מסיק עיס 40 ניקוף. ואין לו פרנסה ממק"א. המי מפרים שני זיתים לתרומה. 98 הנשאר, נוטל 9.8 למעשר ו.98. לתרו"מ. הרי 8.82 ללוי. אך היו נותן ללוי מעשר בשון אלא "לפי חשבון" כלומר 60 אחוז של תשע־מיאיות של 98 =8.82 כפול .6. =5.292

ומעשר שני, לפי חשבון.

ג,י הנוטל שאור מעיסת חיטים, ונותן לתוך עיסת האורז־־אם יש בה טעם דגן, חייבת בחלה; ואם לאו, פטורה. אם כן, למה אמרו חכמי משנה הקדמונים הטבל אוסר כל שהוא־־מין במינו; חסר כמן "חבל" ושלא במינו, בנותן טעם.

מסכת חלה פרק ד

ד,א שתי נשים שעשו שני קבים, ונגעו זה בזה־־אפילו הן ממין אחד, פטורין. ובזמן שהם של אישה אחת־־מין במינו, חייב; ושלא במינו, פטור.

ד,ב ואיזה הוא מין במינו: החיטים אינן מצטרפות עם הכול, אלא עם הכוסמין; השעורים מצטרפות עם הכול, חוץ מן החיטים. רבי יוחנן בן נורי אומר, שאר המינין הכל חוץ מחטה ושעורה מצטרפין זה עם זה.

ד,ג שני קבים, וקב אורז וקב תרומה באמצע־־אינן מצטרפין. דבר שניטלה חלתו באמצע־־מצרפן, שכבר נתחייב בחלה.

ד,ד קב חדש וקב ישן שנשכו זה בזה־־רבי ישמעאל אומר, ייטול מן האמצע; וחכמים אוסרין. כגרסה פליגי מי שייך "חדש וישן" לעניין חלה הנוטל חלה מן הקב־־רבי עקיבה אומר, חלה; וחכמים אומרין, אינה חלה.

ד,ה שני קבים שניטלה חלתן של זה בפני עצמו ושל זה בפני עצמו, וחזר ועשאן עיסה אחת־־רבי עקיבה פוטר, וחכמים מחייבין; נמצא חומרו קולו.

ד,ו נוטל אדם כדי חלה מעיסה שלא הורמה חלתה, לעשותה בטהרה, להיות מפריש עליה והולך חלת דמאי, עד שתסרח: שחלת דמאי ניטלת מן הטהור על הטמא, ושלא מן המוקף.

משנה גליסנא קלילא. ורוצה התנא כאן לחלק ארץ כמה דיוקים בדבר אחת. 1) יש דבר שנקרא "חלת דמאי, [לוקח עיסה מע"ה ומ"י חוץ הפרים חלה] 2) יש היתר־ואפילו "עניין" להפרים מן הטהור על הטמא בדמאי [משא"כ בוודאי]

3) יש היתר להפרים חלת דמאי מן עיסה שאינו רוצי לאכילה כ"כ חדש לא עיסה גדולה בטהרה ומניחה בקרן זוית [מקוס משומר מטו'] וכשקונה עיסות טמאות מע"ה, "משתמש" בחותה עיסה המיוחדת, להפרים ממנו, על העיסה שקנה מע"ה

[נראה שהלשון נוטל חדש...היא העתקה מ2:8... אף שאינו מתייבד כ"כ במשנה הלז]

ד,ז ישראל שהיו אריסין לגויים בסוריה־־רבי אליעזר מחייב פירותיהם במעשרות ובשביעית, ורבן גמליאל פוטר. רבן גמליאל אומר, שתי חלות בסוריה; ורבי אליעזר אומר, חלה אחת. אחזו קולו של רבן גמליאל, וקולו של רבי אליעזר; חזרו לנהוג כדברי רבן גמליאל, בשתי דרכים.

ד,ח רבן גמליאל אומר, שלוש ארצות לחלה: מארץ ישראל ועד כזיב, חלה אחת. מכזיב ועד הנהר ועד אמנה, שתי חלות־־אחת לאור, ואחת לכוהן; של אור, יש לה שיעור, ושל כוהן, אין לה שיעור. ומן הנהר ומן אמנה ולפנים, שתי חלות־־אחת לאור ואחת לכוהן; של אור, אין לה שיעור, ושל כוהן, יש לה שיעור, וטבול יום אוכלה. רבי יוסי אומר, אינו צריך טבילה. ואסורה לזבים ולזבות ולנידות וליולדות. ונאכלת עם הזר על השולחן, ונתנת לכל כוהן. מוכן שרצה לומר ...ע"ה

ד,ט ואלו ניתנין לכל כוהן־־החרמין, והבכורות, ופדיון הבן, ופדיון פטר חמור, הזרוע, והלחיים, והקיבה, וראשית הגז, ושמן שריפה,

וקודשי המקדש, והביכורים; רבי יהודה אוסר בביכורים. כרשיני תרומה־־רבי עקיבה מתיר, וחכמים אוסרין.

ד,י ניתאי איש תקוע הביא חלות מביתור, ולא קיבלו ממנו. אנשי אלכסנדריה הביאו חלותיהן מאלכסנדריה, ולא קיבלו מהן. אנשי הר צבועים הביאו ביכוריהן קודם לעצרת, ולא קיבלו מהן, מפני הכתוב שבתורה "וחג הקציר ביכורי מעשיך, אשר תזרע בשדה" (שמות כג,טז).

ד,יא בן אנטינום העלה בכורות מבבל, ולא קיבלו ממנו. יוסף הכוהן הביא ביכוריו יין ושמן, ולא קיבלו ממנו. אף הוא העלה את בניו ואת בני ביתו, לעשות פסח קטן בירושלים, והחזירוהו, שמא ייקבע הדבר חובה. אריסטון הביא ביכוריו מאפמיה, וקיבלו ממנו־־מפני שאמרו, הקונה בסוריה, כקונה בפרוור outskirts של ירושלים.

מסכת ראש השנה פרק א

א,א ארבעה ראשי שנים הם: באחד בניסן, ראש השנה למלכים ולרגלים. באחד באלול, ראש השנה למעשר בהמה; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרין, באחד בתשרי. באחד בתשרי, ראש השנה לשנים לשמיטים וליובלות, ולנטיעה ולירקות. באחד בשבט, ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי; בית הלל אומרין, בחמישה עשר בו.

יש הרבה משניות שמשתמשים עיס מספרים numbers וחמרו חז"ל שלפיכך נקראו סופרים, שנתנו מספרים לכל דבר [יג דברים בגמלת עוף טהור, 73 דרכים בודקין זב וכו']

למלכים- מספיק לדעת שכל מלך מונין למלכותו שנה 1 2 3. ובאחד בניסן, מתחלף השנה. אין צורך לדעת עניין השטרות--זה כבר גמרנו!

רגליס- מיזה נקרא רגל "רשון" פסח או שבועות או סוכות. [גס כאן אין צורך לדעת "מה נפק"מ" מיזה רגל נקרא 1?]

שיש לג: כאן אין עניין "ראש השנה" לזמן "התחלפות השנה" ממספר 3 ל4 וכו'. רק פשוט לדעת מיזה רגל נקרא ראשון [אך תרוויהו אפשר לקרותם "ראש השנה" כי יש קצת דמיון ביניהם, כלומר בשמא בעלמא-- וזה הדרך נהוג הרבה בשנה]

מעשר בהמה- צריך לדעת מה זה, גס התנא מניח שאתה כבר יודע "שאין מעשרין מן החדש על הישן"

לשנים לשמיטין- חפשר לפרש שהיא כעין כלל ופרט, מתי מתחיל שמיטה ויובל? מתי מתחיל השנה? בתחד בתשרי.

נטיעה- מונח סתום במקצת. אך ידענו ממקומות אחרות שמשתמשים במונח זה לשנות ערלה [נטיעה היא תילן צעיר] שיש נטע תילן כד תלול, כשיצא מ תשרי, הרי התילן בן שני שנים

ירקות/תילן. כאן מובן מאליו שמדברים מעיסור מן התדש על היצן

א,ב בארבעה פרקים העולם נידון: בפסח, על התבואה. בעצרת, על פירות האילן. בראש השנה, כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, שנאמר "היוצר יחד, ליבם; המבין, אל כל מעשיהם" (תהילים לג,טו). ובחג, נידונים על המים.

מה זה "שנאמר"? מה רואים משם?

פשוטו של משנה זו: איך הקב"ה יכול לדון את בני התדש, הלא הוא יושב למעלה ואיך יודע מה קורה למטה?

התשובה: דוד המלך שואל את הקושיא ומשיב: מכיון שברא את לב התדש [שורש המניע את התדש לעשות הכל], ממילא יודע גם את מעשיו. וממילא יכול לדון אותו לפי מעשיו.

שים לב: הרבה פעמים נאמר "שנאמר" ומביא רואיה רק על פרט קטן או דבר צדדי מדברי התנא

א,ג על שישה חודשים שלוחים יוצאים: על ניסן, מפני הפסח; על אב, מפני התענית; על אלול, מפני ראש השנה; על תשרי, מפני

תקנת המועדות; על כסליו, מפני חנוכה; ועל אדר, מפני הפורים. וכשהיה בית המקדש קיים־יוצאין אף על אייר, מפני פסח קטן.

מנחנו כבר נריכין לדעת שים 1) עניין קידוש החודש [עיין לקמן] 2) שולחין שלוחין בערי ישראל להודיע מתי נתקדשה [היזה יום נקבע לראש חודש] וזה נאני לקמן. ומין מוקדש ומאוחר בשנה

יו"כ סוכות ושמיני עצרת יחד נקראו "תקנת מועדות"
אבל ר"ה יודעין מאלול. וכמובן שאין יודעין מתי, היה יום ל או לא לאלול. אך היה גם ר"ה אלול לא יודעין, יש עוד ספק...

א,ד על שני חודשים מחללין את השבת, על ניסן ועל תשרי־שבהם שלוחים יוצאים לסוריה, ובהם מתקנים את המועדות. וכשהיה בית המקדש קיים־מחללין אף על כולם, מפני תקנת הקרבן.
יש חילול שבת כשהולך העד חוץ לתחום בשבת [ומעיד לפני בי"ד בעש יום השבת, שראה את ירח החדש, בליל שבת]
אסור לאגל שבת רק כשבאים להעיד על חדשי ניסן תשרי [יש להם שמיעות מרובה] ומחמת חומו החשיבות, שולחים את השלוחים למקומות רחוקים.
שבהם... כאילו כתוב ובהם

א,ה בין שנראה בעליל, בין שלא נראה בעליל־מחללין עליו את השבת; רבי יוסי אומר, אם נראה בעליל, אין מחללין עליו את השבת.

א,ו **מעשה שעברו יתר מארבעים יום, ועיכבם רבי עקיבה בלוד; שלח לו רבן גמליאל, אם מעכב אתה את הרבים, נמצאת מכשילם לעתיד לבוא.**

א,ז **אב ובנו שראו את החודש, ילכו: לא שמצטרפין זה עם זה; אלא שאם ייפסל אחד מהם, יצטרף השני עם אחר. רבי שמעון אומר, אב ובנו וכל הקרובים, כשרים לעדות החודש. אמר רבי יוסי, מעשה בטובייה הרופא, שראה את החודש בירושלים־־הוא, ובנו, ועבדו משוחרר. קיבלו הכוהנים אותו ואת בנו, ופסלו את עבדו; וכשבאו לבית דין־־קיבלו אותו ואת עבדו, ופסלו את בנו.**

א,ח **ואלו הן הפסולים־־המשחק בקוביה, והמלווה בריבית, ומפריחי יונים, וסוחרי שביעית, ועבדים. זה הכלל־־כל עדות שאין האישה כשרה לה, אף הן אינן כשרים לה.**

מה רונה במנע ד"זה הכלל"...? איס תקשה לך איך אפשר לפסול אלו המנויין? הלא לא אטאו כ"כ! משיב התנא אה"ן הכשירו אומס לאלו הדברים שהאישה כשרה [ודיבר בדרך עקיפין, וכאילו אומר: הרי אלו כשריס לכל מין עדות שהאשה כשרה לו [כגון להשיא אשה שהלך בעלה למדה"י]

איס לב: אף שאין רק דבר אחד שהאשה כשירה, שייך למימר כל... [אך אפשר שיש עוד דברי?]

א,ט **מי שראה את החודש, ואינו יכול להלך־־מוליכין אותו על החמור, ואפילו במיטה;** ע"י בני־אדם! המשאיס את המטה **ואם צודה להן,** ידוע שיש אורבים בדרך [שמא במיוחד לעדי החודש?] **לוקחין בידם מקלות; ואם הייתה דרך רחוקה, לוקחין בידם מזונות: שעל מהלך לילה ויום, איס יגיעו לבי"ד במוצ"ש, שוב אין תועלת מחללין את**

השבת ויוצאים לעדות החודש־שנאמר "אלה מועדי ה', מקראי קודש, אשר תקראו אותם, במועדם" (ויקרא כג,ד).
מה נאמר בפסוק?

מסכת ראש השנה פרק ב

ב,א אם אינן מכירין אותו, משלחין עימו אחר להעידו. בראשונה, היו מקבלין עדות החודש מכל אדם; משקילקלו המינים, התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין.
מינין=כי"ד הגדול
משלחין=כי"ד הלוקחלי

ב,ב בראשונה, היו משיאין משואות; משקילקלו הכותים, התקינו שיהו שלוחים יוצאים.

ב,ג ביצד משיאין משואות: מביאין כלונסות של ארז ארוכים וקנים ועצי שמן ונעורת של פשתן, וכורכן במשיחה; ועולה לראש ההר, ומציתין בהן את האור, ומוליך, ומביא ומעלה ומוריד־עד שהוא רואה את חברו שהוא עושה כן בראש ההר השני, וכן בראש ההר השלישי.
ב,ד ומניין =מיפה היו משיאין משואות: מהר המשחה לסרטבה, ומסרטבה לאגריפנה, ומאגריפנה לחורן, ומחורן לבית בלתין; ומבית בלתין לא זוו, =לא עשו עוד דבר... אלא מוליך ומביא ומעלה ומוריד, עד שהוא רואה את כל הגולה לפניו כמדורת האש. שכל הרואה, מחקה את מעשיו, ומלית את

ב,ה חצר גדולה הייתה בירושלים, ובית יעזק הייתה נקראת; ולשם כל העדים מתכנסין, ובית דין בודקין אותם שם. וסעודות גדולות עושין להם, בשביל שיהו רגילין לבוא.

ב,ו בראשונה, לא היו זזים משם כל היום; התקין רבן גמליאל הזקן, שיהו מהלכין אלפיים אמה לכל רוח. ולא אלו בלבד, אלא אף החכמה הבאה לילד, והבא להציל מיד הגים, מיד הנהר, מיד הדליקה, מיד המפולת--הרי אלו כאנשי העיר, שנאמר עס לעזרה ויש להן אלפיים אמה לכל רוח.

ב,ז [ו] כיצד בודקין את העדים: זוג שבא ראשון, בודקין אותו ראשון. מכנסין את הגדול שבהן ואומרין לו, אמור כיצד ראית את הלבנה--לפני החמה, לאחר החמה, לצפונה, לדרומה, כמה היה גבוה, ולאין היה נוטה, וכמה היה רחב. אם אמר לפני החמה, לא אמר כלום. ואחר כך היו מכנסין את השני, ובודקין אותו. נמצאו דבריהן מכוונין, עדותן קיימת. ושאר כל הזוגות, שואלין אותן ראשי דברים: לא שצריכין להן; אלא שלא ייצאו בפחי נפש, בשביל שיהו רגילין לבוא.

ב,ח [ז] ראש בית דין אומר מקודש, וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש. בין שנראה בזמנו, ובין שלא נראה בזמנו--מקדשין אותו; רבי אלעזר ברבי צדוק אומר, אם לא נראה בזמנו--אין מקדשין אותו, שכבר קידשוהו שמיים.

ב,ט [ח] דמות צורות לבנות היו לו לרבן גמליאל בעלייתו על הטבלה בכותל, שבהן מראה את ההדיוטות מי שמינו חכם לפרס

דבריו גלי סיוע טבלמות ואומר להם, הכזה ראית, או כזה. מעשה שבאו שנים ואמרו, ראינוהו שחרית במזרח וערבית במערב; אמר רבי יוחנן בן נורי, עדי שקר הם, וכשבאו ליבנה, קיבלם רבן גמליאל. ועוד באו שנים ואמרו, ראינוהו בזמנו, ובלילי עיבורו לא נראה; וקיבלם רבן גמליאל. אמר רבי דוסא בן הרכינס, עדי שקר הם־־היאך מעידים על האישה שילדה, ולמחר כרסה בין שיניה; אמר לו רבי יהושוע, רואה אני את דבריך.

בזמנו, כינוי ללילי שמחר יום כ״ט. [ליל ל]

לילי עיבורו, לילי שמחר יום העיבור [ליל לא בלשוננו!]

ב,י [ט] שלח לו רבן גמליאל, גוזר אני עליך שתבוא אצלי במקלך ובמעותיך ביום שחל יום הכיפורים להיות בחשבונך. הלך ומצאו רבי עקיבה מצר. אמר לו, יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר "אלה מועדי ה', מקראי קודש, אשר תקראו אותם" (ויקרא כג,ד)־־"אשר תקראו אותם", בין בזמנן בין שלא בזמנן; אין לי מועדות אלא אלו. בא לו אצל רבי דוסא בן הרכינס; אמר לו, אם באים אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל־־צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשיו, ועוד, שהרי...[כמילו כתוב ונאמר] שנאמר "ויעל משה, ואהרון־־נדב, ואביהוא, ושבעים, מזקני ישראל" (שמות כד,ט). למה לא נתפרשו שמותן של זקנים: אלא ללמדך, שכל שלושה ושלושה שיעמדו בית דין על ישראל־־הרי הם כבית דינו של משה. נטל מקלו ומעותיו בידו, והלך ליבנה אצל רבן גמליאל ביום שחל יום הכיפורים להיות בחשבונו.

מסכת ראש השנה פרק ג

ג,א **ראוהו בית דין וכל ישראל־־נחקרו העדים, לא הספיקו לומר מקודש, עד שחשיכה־־הרי זה מעובר. ראוהו בית דין בלבד כל** הדיח דין שלם כגון כאלו, ואף אחד מכל העולם לא כאלו!־־**יעמדו שניים ויעידו בפניהם,** כפני כאן [שיש לנו: יעידו כפניהם] **ויאמרו מקודש מקודש. ראוהו שלושה, והם בית דין־־יעמדו שניים, ויושיבו מחבריהם אצל היחיד ויעידו בפניהם, ויאמרו מקודש מקודש: שאין היחיד נאמן** [לא תתרגם כאנגלייזט, רק capable] **על ידי עצמו.**

ג,ב **כל השופרות כשרים־־חוץ משל פרה, מפני שהוא קרן. אמר רבי יוסי, והלוא כל השופרות נקראו קרן, שנאמר "והיה במשוך בקרן היובל, כשומעכם את קול השופר" (יהושע ו,ה).**

לא נגמר המשפט...הרי על אף שנקרא קרן, כשר, אף אתה על תפסול את קרן פרה...[מלוי מאד שאין התנא גומר את דבריו]

ג,ג **שופר של ראש השנה־־של יעל, פשוט, ופיו מצופה זהב, ושתי חצוצרות מן הצדדים; השופר מאריך והחצוצרות מקצרות, שמצות היום בשופר.** [ד] **בתעניות־־בשל זכרים כפופים, ופיהם מצופה כסף, ושתי חצוצרות באמצע; השופר מקצר והחצוצרות מאריכות, שמצות היום בחצוצרות.**

ג,ד [ה] **שווה היובל לראש השנה בתקיעה, ובברכות; רבי יהודה אומר, בראש השנה תוקעים בשל זכרים, וביובל בשל יעלים.**

ברכות= שלש ברכות שאנחנו מוסיפין במוסף

שיש לנו: דיני יובל, כבר פסקו כמאה שנה לפני חורבן בית המקדש!

ג,ה [ו] שופר שנסדק ודבקו, פסול; דבק שברי שופרות, פסול. ניקב וסתמו־־אם מעכב הוא את התקיעה, פסול; ואם לאו, כשר. [ז] התוקע לתוך הבור או לתוך החדות או לתוך הפיטם־־אם קול שופר שמע, יצא; אם קול הברה שמע, לא יצא. וכן מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת, או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת, ושמע קול שופר, או קול מגילה־־אם כיוון ליבו, יצא; ואם לאו, לא יצא: אף על פי שזה שמע וזה שמע, זה כיוון את ליבו וזה לא כיוון.

לא נרור מיס מעכב הוא את התקיעה. מה פירושו. מך סביר להניח, שידעו היטב מיך לסתום, וממילא צריך לומר ש"עיכוב התקיעה" היינו, לפני הסתימה, היתה התקיעה נמנעת

וכן... הדמיון הוא: שניהם "שמעו" זה יצא, וזה לא יצא. מך מטעמים שונים לגמרי

ג,ו [ח] "והיה, כאשר ירים משה ידו־־וגבר ישראל . . ." (שמות יז,יא), וכי ידיו של משה עושות מלחמה או ידיו שוברות מלחמה: אלא כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלן, ומכוונין את ליבם לאביהם שבשמיים־־היו מתגברין; ואם לאו, היו נופלים. כיוצא בדבר אתה אומר "ויאמר ה' אל משה, עשה לך שרף . . ." (במדבר כא,ח), וכי הנחש ממית ומחיה: אלא כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלן, ומשעבדין את ליבם לאביהם שבשמיים־־היו מתרפאין; ואם לאו, היו נימוקים. חרש שוטה וקטן, אין מוציאין את הרבים ידי חובתן. זה הכלל־־כל שאינו חייב בדבר, אינו מוציא את הרבים ידי חובתן.

מסכת ראש השנה פרק ד

ד,א יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין; אבל לא במדינה. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי, שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין. אמר רבי אליעזר, כשהתקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו תוקעין, לא התקין אלא ביבנה; אמרו לו, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין.

במדינה. in the city וכמונן שקמי מירושלייס

בי״ד העיקרי, לאחר החורבן, נע ממקום למקום. ופליגי אי רק תכף לאחר החורבן כשהיה בי״ד ביבנה, תיקנו, או גם לדורות הבאות.

ד,ב ועוד זאת הייתה ירושלים יתרה על יבנה--שכל עיר שהייתה רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא, תוקעין בה; וביבנה, לא היו תוקעין אלא בבית דין בלבד.

משנה תימוריטית. איס יקרה בעתיד שבי״ד העיקרי יקבעו להס מקום בירושלייס, יש להעדיף משימות ירושלייס על יבנה בדברים הנ״ל

ד,ג בראשונה, היה לולב ניטל במקדש שבעה, ובמדינה יום אחד; משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש, ושיהא יום הנף כולו אסור.

ד,ד בראשונה, היו מקבלין עדות החודש כל היום; פעם אחת נשתהו העדים מלבוא, ונתקלקלו הלויים בשיר. התקינו שלא יהו מקבלין עדות החודש, אלא עד המנחה; ואם באו עדים מן המנחה ולמעלן, נוהגים אותו היום קדש ולמחר קדש. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי, שיהו מקבלין עדות החודש כל היום. אמר רבי יהושוע בן קורחה, ועוד זאת התקין רבן יוחנן בן זכאי, שאפילו ראש בית דין בכל מקום, שלא יהו העדים הולכים אלא למקום הוועד.

בדרך כלל, סיבבו הדבר, שיירמה הירח ביום ל חלול. ולעולם בחו עדיס בחמצע חו בסוף היוס. וממילח חמרו סיר של יוס טוב בחמיד של בין הערבייס. חך פעס חחת חירע שלח בחו רק מחוחר מחד וממילח חמרו הלוייס סיר של חול [כי חשבו שסוב לח יבחו] ושיגלחי מילתח שחמרו סיר לח נכון, ע"כ התקינו...

יש להקשות מה קרה עיס קרבן מוסף [בחותו השנה שחירע הקלקלה] חך זה כבר גמרח!

חיס מחמת חיזה סיבה הלך רחס בי"ד לחיזה מקוס. חין עדי החודש הולכיס להעיד שס. רק ליולס הולכיס למקוס קבועות הבית דין [כגון יבנה וכו']

ד,ה **סדר ברכות: אומר אבות גבורות וקדושת השם, וכולל מלכויות עימהן, ואינו תוקע; קדושת היום, ותוקע; זכרונות, ותוקע; שופרות, ותוקע; ואומר עבודה והודאה וברכת כוהנים, דברי רבי יוחנן בן נורי. אמר לו רבי עקיבה, אם אינו תוקע למלכויות, למה הוא מזכיר--אלא אומר אבות גבורות וקדושת השם, וכולל מלכויות עם קדושת היום, ותוקע; זכרונות, ותוקע; שופרות, ותוקע; ואומר עבודה והודיה וברכת כוהנים.**

תקנת מלכויות וכו' לומר פסוקי תנ"ך המדברים מעניני חלו. גס לסיים בחיזה תפילה [כמו שחנחנו עושים]

ד,ו **אין פוחתין מעשר מלכויות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות; רבי יוחנן בן נורי אומר, אם אמרן שלוש שלוש, יצא. אין מזכירין זיכרון ומלכות ושופר של פורענות. מתחיל בתורה, ומסיים בנביא; רבי יוסי אומר, אם השלים בתורה, יצא.**

ד,ז **העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה, השני מתקיע; ובשעת ההלל, הראשון מקרא את ההלל.**

השני מתקיע=אומרים מלכויות וזכרונות שופרות במוסף לא בשחרית [ולכאורה משנה בלשון רמז וחידה]

שיש לב בזמן משנה תקעו רק בתפילה [לא תקעו לפני מוסף ולא בירכו שום ברכה־־והברכה על תקיעת שופר, נתקן למי שאינו יודע להתפלל מלכויות וכו׳]

הלל אומרים בין תפילת שחרית למוסף [כגון בסוכות ופסח] וה״כיבוד״ שייך לבעל השחרית

ד,ח שופר של ראש השנה־־אין מפקחין עליו את הגל, ואין מעבירין עליו את התחום, ולא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטים על פני המים; ואין חותכין אותו בין בדבר שהוא משום שבות, בין בדבר שהוא משום לא תעשה. אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין, ייתן. אין מעכבין את התינוקות מלתקוע, ומתעסקין עימהם כדי שילמדו. והמתעסק, לא יצא; והשומע מן המתעסק, לא יצא.

תינוק שרוצה לנחוק to play עיש שופר, בר״ה, מניחין לו [אף שיש שבות בעלמא] ולא זו בלבד, אלא אמותר אף ״להתעסק עימו״ להראות לו איך תוקעין וכו׳. כי שייך חינוך בזה.

מכיון שהזכיר התנא מילת ״מתעסק״, הביא עוד דין של ״התעסקות״

ד,ט סדר תקיעות, שלוש של שלוש שלוש. שיעור תקיעה, כדי שלוש תרועות; שיעור תרועה, כדי שלוש יבבות. תקע בראשונה, ומשך בשנייה כשתיים־־אין בידו אלא אחת. מי שבירך, ואחר כך נזדמן לו שופר־־תוקע ומריע ותוקע, תוקע ומריע ותוקע, שלושה פעמים. כשם ששליח ציבור חייב, כך כל יחיד ויחיד חייב; רבן גמליאל אומר, שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן.

ריש עוסקת במי שתוקע אך אינו יודע להתפלל

מי שצירך...להיפך, איס מתפלל אך עדיין אין לו שופר, ואחר התפילה נזדמן לו..

כשם...כגרסה דאיירי דווקא במלכויות זכרונות שופרות. שלפי ר"ג אין מתפללים "תפילת למש" במוסף של ר"ה.

זה פשוט שהתקיעות נעשו רק בתפילת המ"ץ